

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 514/2021 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om att förebygga att ungdomsgängen beväpnar sig och om att bryta en uppenbar våldsspiral

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 514/2021 rd undertecknat av riksdagsledamot Marko Kilpi /saml m.fl.:

Vad ämnar regeringen göra för att förebygga att ungdomsgängen beväpnar sig och bryta den uppenbara våldsspiralen och

vad ämnar regeringen göra för att förhindra olaglig vapenhandel?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

I enlighet med regeringsprogrammet fästs särskild vikt vid att minska brott mot personlig integritet samt brott mot liv och hälsa. Till dessa hör brott mot barn, där även gärningsmannen kan vara ett barn eller en ung person. Barn och unga som begår brott har varierande personliga omständigheter. Gängbildningen ökar sannolikheten för att en person begår brott eller faller offer för brott. Därför strävar man efter att bekämpa gängbildning och skadliga fenomen som anknyter till detta på många olika sätt. Ett barn eller en ung person är ännu i början av sitt liv och därför är åtgärder med vilka man kan bryta en påbörjad brottsspiral eller ingripa innan en brottsspiral börjar alltid det förmånligaste alternativet för individen och samhället.

I fråga om symtom som tyder på en brottsspiral är utbudet av sådana tjänster eller stödformer som betonar förebyggande och multiprofessionell verksamhet avgörande. Ankarverksamheten är en nationellt etablerad verksamhetsmodell där man genom multiprofessionell verksamhet strävar efter att hitta hjälp som baserar sig på individuella behov. Ankarverksamheten utvecklas kontinuerligt och dess genomslagskraft utvärderas. Regeringen har beviljat polisen tilläggsfinansiering på 3 miljoner euro för att utveckla den förebyggande verksamheten i år och nästa år. Målgruppen för den förebyggande verksamheten är barn och unga.

Det uppsökande ungdomsarbetet som definieras i ungdomslagen (1285/2016) har som mål att minska marginaliseringen av unga och deras nackdelar. Det uppsökande ungdomsarbetet stöds med statsunderstöd som riktas till lönekostnaderna för de anställda inom det uppsökande ungdomsarbetet. År 2020 har 12,6 miljoner euro anvisats till statsunderstöd för uppsökande ung-

domsarbete och 3 miljoner euro i den fjärde tilläggsbudgeten. År 2021 beviljades cirka 12,3 miljoner euro i statsunderstöd. Kontaktsystemet yhteyetsivaan.fi, som nyligen öppnats, ger unga, personer som arbetar med unga och myndigheter möjlighet att be det uppsökande ungdomsarbetet kontakta den unga.

När det gäller att ingripa i en brottsspiral är straffprocessens smidighet och hur snabbt straffansvaret verkställs i kombination med stödåtgärder den effektivaste spärren. I regeringsprogrammet har man beaktat tryggheten av resurserna för rättsvården, smidigare rättegångar samt förbättrandet av samarbetet mellan åklagaren och polisen. I det treåriga brottsförebyggande projektet som finansieras av justitieministeriet är målet särskilt att förebygga återfallsbrottslighet och stödja unga som begår brott upprepat eller begår de allvarligaste brotten att uppnå ett brottslöst och drogfritt liv. Verksamhetsmodellen pilottestas i Uleåborg, Rovaniemi, Vanda och Åbo.

Man ingriper också i brott som begås av ungdomsgäng och deras beväpning genom att rikta in polisens dagliga verksamhet på att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. I huvudstadsregionen, där ungdomsgängens verksamhet har varit mest synlig, har polisen kommit överens om att ordna riktat samarbete. Detta innebär intensifierat samarbete och informationsutbyte mellan övervaknings- och alarmfunktionerna, analys, kriminalunderrättelse och brottsutredning. Den inhämtade lägesbilden delas såväl inom huvudstadsregionen som på riksnivå. Genom att identifiera ungdomsgäng och de mest aktiva aktörerna, genom snabb förundersökning av misstänkta brott samt genom förverkandepåföljder riktade mot olagliga skjutvapen eller eggvapen påverkar man verksamhet som äventyrar allmän ordning och säkerhet.

Utöver de åtgärder som riktas mot gärningsmannen är det viktigt att beakta offerperspektivet. Med modellen Barnahus skapas ett riksomfattande och tväradministrativt system för samarbete mellan flera myndigheter, där man kan beakta de individuella behoven hos ett barn eller en ung person som utsatts för våld och deras familjer. Det stöd och den vård som behövs erbjuds samordnat och multiprofessionellt i barnvänliga och trygga lokaler. Målen är att barnets bästa ska tillgodoses, att straffprocessen ska vara snabb och att förundersökningen ska vara av hög kvalitet. Dessutom produceras för polisen en handbok gällande undersökning av vålds- och sexualbrott mot barn. Handboken publiceras i slutet av 2021.

Olaglig vapenhandel är ett gränsöverskridande problem. Kampen mot olaglig vapenhandel kräver internationellt samarbete och upprätthållande av den tekniska sakkunskapen hos de brottsbekämpande myndigheterna.

Internationella avtal harmoniserar åtgärderna mot olaglig vapenhandel. Skjutvapenprotokollet och internationella instrumentet för märkning och spårning av handeldvapen och lätta vapen som antogs av FN:s generalförsamling kommer att bidra till att skapa en grund för kampen mot olaglig vapenhandel. De behandlar bland annat registerföring, märkning av skjutvapen och snabb reaktion på begäran om hjälp vid spårning av vapen. Inom Europeiska unionen regleras åtgärderna mot

olaglig vapenhandel i skjutvapendirektivet, genom vilket man har strävat efter att till exempel förbättra spårbarheten av skjutvapen. Finland har infört skjutvapendirektivet nationellt genom skjutvapenlagen (1/1998). Ändringarna i skjutvapendirektivet har genomförts genom ändringar i skjutvapenlagen. Vid sidan av ändringarna i skjutvapenlagen har polisen utvecklat ett system för tillståndsprövning och övervakning av skjutvapen.

I Europeiska unionens handlingsplan mot olaglig handel med skjutvapen 2020–2025 konstateras att EU och dess partner måste möta dessa utmaningar genom att göra frågan om olaglig handel med skjutvapen till en övergripande säkerhetsprioritering. Prioriteringarna enligt handlingsplanen är att skydda den lagliga marknaden och begränsa avledning, skapa en bättre underrättelsebild, öka trycket på de kriminella marknaderna och öka det internationella samarbetet. Finland har förbundit sig till handlingsplanen. Ett centralt mål för Finland är att de nationella och internationella informationssystemen ska vara kompatibla inom det automatiska informationsutbytet.

Som en del av handlingsplanen har Europeiska kommissionen planerat att offentliggöra en rapport tillämpningen av skjutvapendirektivet. Där kommer den att undersöka hur nya och framtida hot kan hanteras på bästa sätt, i synnerhet gällande ”flobert”-skjutvapen och 3D-printade skjutvapen. Till skillnad från den tidsplan som anges i meddelandet förväntas kommissionen offentliggöra rapporten i slutet av året.

Finland deltar i det internationella myndighetssamarbetet med Europol och Interpol och målet är att avslöja aktörer och leveransrutter inom den olagliga vapenhandeln samt beslagta olagliga skjutvapen. De kontaktpersoner som lagövervakningsmyndigheterna skickar utomlands kan användas i informationsutbytet. Centralkriminalpolisen fungerar som nationell kontaktpunkt för bekämpning av olaglig vapenhandel.

Finland deltar i nätverket European Firearms Expert. Det finns också expertis att tillgå via CEPOL, EU:s byrå för utbildning i brottsbekämpning. Utbildningsinstitutionerna i olika länder som hör till nätverket erbjuder kurser till vilka representanter för de finländska förundersökningsmyndigheterna skickas regelbundet. Den expertis, information om fenomen inom olaglig vapenhandel och effektiva bekämpningsmetoder som erhålls via båda nätverken kan användas i brottsbekämpningen. EMPACT (European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats) är också ett viktigt verktyg för att bekämpa olaglig vapenhandel. Kampen mot olaglig vapenhandel är en av prioriteringarna i den gällande EMPACT-cykeln.

Ett nationellt exempel på bekämpning av brottslighet i anslutning till skjutvapen är polisens och Tullens gemensamma riksomfattande brottsbekämpningsoperation som genomfördes 2020–2021. Med hjälp av den kunde man förebygga handel med olagliga skjutvapen och våldsbrott som begåtts med skjutvapen. I anslutning till operationen registrerades 1 900 brottsanmälningar. Utifrån förundersökningen av dessa kunde man också förbättra lägesbilden av den olagliga vapenhandeln

och identifiera fenomen i anslutning till den, till exempel 3D-printade skjutvapen, pipor och modifierade gasvapen.

Helsingfors 14.10.2021

Inrikesminister Maria Ohisalo